

Voorwoord

De Covid-19 pandemie heeft invloed op ons leven, op onze wijze van werken en ook op de plannen die we als Netwerken Palliatieve Zorg Drenthe & Steenwijkerland hadden voor 2021. Fijn dat het ons wederom gelukt is om op afstand en online toch met elkaar in verbinding te blijven. Juist de palliatieve zorgbenadering bleek tijdens de pandemie van belang.

Binnen de netwerken zijn we met elkaar aan de slag gegaan om de palliatieve fase met en voor de (potentiële) zorgvragers en hun naasten (*in de provincie Drenthe & Steenwijkerland wonen gemiddeld 536.000 inwoners (bron CBS)*) te optimaliseren. Binnen meerdere organisaties zijn ontwikkelingen zichtbaar met Advanced CarePlanning (ACP) en transmuraal werken.

Dit jaarbericht laat de ontwikkelstappen zien die in 2021 gezet zijn.

Januari 2022, Harmiene Gommans, netwerkcoördinator

1. Netwerken Palliatieve Zorg Drenthe & Steenwijkerland

Deze bestaat uit vier regionale netwerken:

- Netwerk Meppel & Steenwijkerland
- Netwerk Zuidoost Drenthe (Emmen)
- Netwerk Noordmidden Drenthe (Assen)
- Netwerk Hoogeveen

Op onze [website](#) vindt u alle betrokken zorgorganisaties.

Deze organisaties nemen ook deel aan de stuurgroep Drenthe & Steenwijkerland

1.1 Netwerkcoördinatie

De coördinatie van de netwerken is ondergebracht bij de netwerkcoördinator. Vanaf 15 september 2021 is Harmiene Gommans gestart als opvolgster van Hennita Schoonheim. Penvoerderschap en werkgeverschap zijn belegd bij Icare.

In het najaar heeft Petra van de Werf (Icare) het voorzitterschap van de stuurgroep overgedragen aan Maurice Darwinkel (Icare).

1.2 Financiering

De netwerken wordt gesubsidieerd vanuit de Subsidieregeling Terminale Palliatieve Zorg van het Ministerie van VWS. Het toegekende subsidiebedrag was in 2021 €141.414,00 en is, zoals gebruikelijk, in hoofdlijnen, besteed aan salariering, implementatie en informatievoorziening ACP en patiënteninformatie.

2. Speerpunten 2021

De netwerken hebben van het ministerie van VWS de opdracht om te coördineren, faciliteren, informeren en signaleren.

2.1 Coördineren

De Stuurgroep is drie keer online bij elkaar gekomen. Onderwerpen o.a.: bevindingen zelfevaluatie, Geestelijke Verzorging thuis (GV thuis), inzet in palliatieve zorg gespecialiseerde zorgverleners, kerncijfers, project ACP Drenthe e.o. en druk op de Thuiszorg & thuis sterven.

De netwerkbijeenkomsten hebben in 2021 online doorgang gevonden; vijf keer per netwerk. Onderwerpen die aan bod zijn gekomen: deskundigheidsbevordering, ACP/project ACP Drenthe e.o., GV thuis, landelijke ontwikkelingen, regionale ontwikkelingen, praktijkervaringen.

De bevindingen van de **zelfevaluaties** zijn begin 2021 in kaart gebracht en gedeeld met de stuurgroep. Bevindingen waren, o.a.: 60% van de betrokken zorgorganisaties heeft de zelfevaluatie uitgevoerd, in Drenthe & Steenwijkerland is er een goede structuur van Palliatieve Zorg met een actieve deelname in de netwerken door de betrokken zorgorganisaties en er een toename is van inzet van in palliatieve zorg opgeleide zorgprofessionals. Tevens dat zorg voor de zorgenden binnen de organisaties toenemend aandacht krijgt (zoals intervisie, moreel beraad). Extra aandacht is nodig voor (uitvoering geven aan) visie en beleidsplannen Palliatieve Zorg en duiden/definiëren van de palliatieve terminologie binnen de organisaties zoals: signaleren, markeren, ACP en proactieve zorgplanning, met duidelijke beschrijvingen van rollen en taken. Aandacht en deskundigheidsbevordering is nodig voor de psychosociale en spirituele dimensies. Daarnaast voor de bewustwording dat palliatieve zorg geboden door *generalisten* ondersteund met inzet en expertise van *specialisten* optimaliseert.

Afgesproken is om eind 2022 de zelfevaluties te hebben afgerond en vervolgens een cyclus van 5 jaar toe te passen. Daarnaast staat de komende twee jaar ACP prominent op de agenda's in de betrokken organisaties.

Het **Palliatief Consultatieteam Drenthe** komt maandelijks bijeen. Twee keer per jaar sluit de netwerkcoördinator aan bij dit overleg. Per netwerk is er een lid van het PCTD aangesloten om verbinding in de regio te realiseren. De contacten en afstemming worden wederzijds als prettig en laagdrempelig ervaren. De landelijke ontwikkelingen met betrekking tot (telefonische) consultatie in combinatie met de inzet van in palliatief gespecialiseerde zorgverleners wordt in 2022 uitgewerkt in samenspraak tussen het PCTD, Fibula en de netwerken.

De netwerkcoördinator neemt structureel deel aan de bijeenkomsten van het **Consortium Ligare**: het samenwerkingsverband (bovenregionaal), van partijen op het gebied van zorg, onderwijs en onderzoek, waar

de patiënt en naasten de koers bepalen. Er wordt aangesloten bij het [Nationaal Programma Palliatieve Zorg 2](#) (NPPZ2 2021-2026), waarin het centrale thema; *Proactieve palliatieve zorg voor iedereen* centraal staat. Daarbij is er verbinding met de projecten vanuit het [programma Palliantie II](#) (ZonMw).

2.2 Faciliteren

Het [project ACP Drenthe e.o.](#) is in het najaar van start gegaan in samenwerking met het Netwerk Dementie Drenthe en Alliantie Drentse Zorg met Ouderen, zowel voor inwoners van Drenthe e.o. als voor de zorgprofessionals. Hiermee wordt de komende twee jaar het ACP stappelpool geïmplementeerd bij alle zorg- en welzijnsaanbieders, huisartsen en ziekenhuizen in heel Drenthe e.o.. Daarnaast het bewust maken van de inwoners van Drenthe e.o. van de mogelijkheden om met hun zorgverleners in gesprek te gaan over de laatste levensfase. In deelprojecten worden de onderdelen Publiekscampagne, Implementatie in zorgorganisaties en samenwerking tussen zorgorganisaties en veilige digitale uitwisseling van gegevens uitgewerkt. Stuurgroepleden zetten dit onderwerp de komende twee jaar als speerpunt op de agenda binnen hun organisaties

Spirituele zorg/GV thuis

De spirituele dimensie blijft om extra aandacht vragen in de palliatieve zorg. Vanaf februari 2019 zijn de netwerken palliatieve zorg gestart met de uitvoering van geestelijke verzorging thuis (eerste lijn). De bijbehorende [website](#) is helder in de werkwijze voor zowel burgers als professionals. GV thuis heeft in 2021 naast de inhoud ook in het teken gestaan van vorm. Vanaf 2022 zullen de GV'ers een eigen rechtspersoon gaan vormen, ook zullen zij structureel gaan deelnemen aan de bijeenkomsten van de vier netwerken. Daarnaast zijn de producten vanuit het *project Ploeg 1 zo goed als* gereed voor inspiratie en implementatie.

Project CURA door Beter Thuis Wonen

CURA staat voor Concentreren, Uitstellen, Reflecteren en Actie en is bedoeld voor alle zorgverleners met patiënten of cliënten met palliatieve zorgvragen. Het is een methode die zowel individueel als in klein groepsverband toegepast kan worden op casusitiek. Tijdsinvestering: zo'n 25 minuten. Beter Thuis Wonen is bezig met de implementatie, met subsidie van ZonMW, resultaten worden in 2022 in de netwerken gedeeld.

Deskundigheidsbevordering kennisdragers

In het kader van de implementatie ACP zijn kennisdragers getraind in gespreksvoering, hiermee kunnen zij voortrekkers zijn van het opstarten van ACP gesprekken binnen de eigen zorgorganisaties. 175 kennisdragers/zorgverleners hebben in 2021 de online scholing gespreksvoering door trainster Jacqueline Tijhaar gevolgd. Daarnaast heeft er i.s.m. Pharos in het kader van de Internationale Dag Palliatieve Zorg twee maal een online inspiratiesessie: *Effectief communiceren met mensen met beperkte*

gezondheidsvaardigheden over palliatieve zorg plaatsgevonden.

Hieraan hebben 40 kennisdragers deelgenomen (er waren 100 plekken). Netwerken Palliatieve Zorg
Netwerk Zuidoost heeft een eigen scholingsmiddag met workshops over pijn en vermoeidheid georganiseerd voor 20 kennisdragers (er waren 40 plekken).

2.3 Informeren

In 2021 hebben we het vooral moeten doen met het verstrekken van informatie via de websites en brochures (o.a. de Pal voor U themaboekjes). De fysieke **publieksbijeenkomsten** konden geen doorgang vinden. Het project ACP Drenthe e.o. heeft nog wel gelegenheid gehad een presentatie te houden in het kader van de kickoff van de publiekscampagne, tijdens de inspiratiesessie Dementievriendelijk Drenthe op 28 oktober 2021.

De **website** netwerken palliatieve zorg Drenthe & Steenwijkerland is in samenwerking met Palliatieve Zorg Nederland (PZNL) geactualiseerd en voorzien van regionale foto's in samenwerking met natuurfotograaf Jan Mansens. PZNL heeft medio 2021 de **palliatieve zorgzoeker** gepubliceerd en streeft hiermee naar één actueel en betrouwbaar overzicht van palliatief zorgaanbod. De integratie van beschikbare ELV palliatief vrije bedden wordt op dit moment landelijk onderzocht. De hospices vullen zelf het actuele overzicht van hun vrije bedden.

2.4 Signaleren

Gesignaleerd is dat de **thuiszorg onder druk** staat en dat dit zijn effect heeft op de mogelijkheden om thuis te kunnen sterven. Dit onderwerp is besproken in de stuurgroep najaar 2021. Organisaties zullen dit knelpunt monitoren en oppakken. Het wordt opnieuw een agendapunt voor de stuurgroep in 2022.

3. Speerpunten 2022

- Bouwen aan samenwerken & netwerken binnen de vier netwerken en stuurgroep (*onder het motto van: "netwerken is een werkwoord"*)
- Deskundigheidsbevordering harmoniseren en ontwikkelen binnen Drenthe & Steenwijkerland
- Uitvoering zelfevaluatie voor 31 december 2022, vervolgens de cyclus van 5 jaar
- Inzet van in palliatieve zorg gespecialiseerde zorgverleners optimaliseren
- Project ACP Drenthe e.o. implementeren samen met netwerk Dementie Drenthe en Alliantie Drentse Zorg met Ouderen

Voorbereiding ►►
Laatste Levensfase

Bijlage Organogram

